

شرح دعای نوزدهم صحیفه سجادیه - طلب باران

نویسنده فاطمه پورشفیغ

کارشناس ارشد علوم قرآن و حدیث

مقدمه:

دعای نوزدهم ، طلب باران ، آنگاه که خشکسالی زمین را احاطه می کند. چرا آسمان نمی گرید .

" من ماء كل شئ حیّ . "

چرا آسمان با بشر قهر کرده است؟

آیا بشر دچار قهر و غضب الهی شده است؟

ای باران! تو را چه شده است که بخیل شده ای؟

خداوند تعالی بخیل نیست، او مهربان و اهل عفو و مغفرت است.

نگاهی به آسمان ؛ سیاهی و کبودی فضا را اشغال کرده است!

در روی زمین نفس کشیدن سخت شده است!

نظام اجتماعی در هم پیچیده ، آرامش رخت بر بسته، گیاهان پژمرده در هم تنیده شده است!

گاهی فشار آلودگی و غبار بر فضا سنگین است و آسمان این فشار سنگین را نمی تواند تحمل کند چون کم

طاقة است . ابرها اجازه مانور ندارند؛ غبار مزاحم ابرهاست.

در اینجاست که منادی، ندا سر می دهد:

بادها به فریاد برسید!

همه چیز تاریک است و هیچ چیز شفاف نیست!

کوهها ناله سر دهید ؛ ذخیره تان تمام شده است!

ابرها ناگهان به حرکت در می آیند، به هم می پیوندند ولی هیچ صدایی از آنها به گوش نمی رسد.؛ هیچ غرشی

بلند نمی شود.

باران در بین ابرها به صدا در می آید ، ای رعد و برق مرا تنها نگذار. اگر شما شورش کنید و امر به معروف
نمایید و یکنواخت حرکت کنید این غبار لعنتی از بین ما گریزان خواهد شد.

رعد و برق به صدا در می آید و زود خاموش می شود؛ او می گوید:

میان امواج ما ، امواج نامتعادلی نفوذ کرده است نمی توانیم حرکت شفاف داشته باشیم . فقط یک راه باقی می
ماند ، امید به رحمت خداوند تعالی، "ولایئزل الغیث الأهو" .

روزها از پس یکدیگر می گذرد، ابرها بهم می پیوندند ولی زود از هم جدا و همدیگر را رها می کنند. اتحاد
ویکرنگی خود را از دست داده اند . آنها هم مثل بشر دچار سردرگمی شده اند.

غبار آلودگی ، لباس فقر و درماندگی بر خود پوشانده و از تن در نمی آورد. هیچ موجود زنده ای نمی داند که
چه اتفاقی افتاده است! و بقی وجه ربک ذو الجلال و الاکرام.

شاید مقصر اصلی بشر باشد! شاید نابودی جهان بدست بشر باشد! شاید ایام و شب و روز از بشر شکایت می
کنند که خداوند رحمان، قهرش بر رحمتش غلبه پیدا کرده ! شاید گذران زمان به بشر مادی جز خودخواهی چیز
دیگری نیاموخته است! شاید بشر جاه طلب ، در حفظ نعمتهای الهی کوتاهی کرده و قدر آن نعمتها را ندانسته
است ! شاید این بشر خودخواه، با پیروی هوای نفس خود، گناه را شیوه خود ساخته واز بینش وتفکر و اندیشه
باز مانده است و از بصیرت رسیدن به کمال غافل شده است که غبار ذلت و خواری آسمان را احاطه کرده است
و بشر زبون چاره ای در برابرش نمی یابد!

والسلام علی من اتبع الهدی

متن دعای نوزدهم صحیفه سجادیه:

وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ، عَلَيْهِ السَّلَامُ عِنْدَ الاسْتِسْقَاءِ بَعْدَ الْجَدْبِ:

دعای آن حضرت در طلب باران بعد از خشکسالی -

اللَّهُمَّ اسْقِنَا الْعَيْثَ، وَ انْشُرْ عَلَيْنَا رَحْمَتَكَ بِغَيْثِكَ الْمُغْدِقِ مِنَ السَّحَابِ الْمُنْسَاقِ لِنَبَاتِ أَرْضِكَ
الْمُونِقِ فِي جَمِيعِ الْأَفَاقِ،

خداوندا، ما را به باران سیراب کن، و رحمت خویش را بر ما بگستر. در

همه جای زمین برای گیاهان زیبا و خوش منظر ابری بارنده روانه کن

وَ امْنُ عَلَى عِبَادِكَ بَابِنَاعِ الثَّمَرَةِ، وَ أَحْيِ بِلَادَكَ بِبُلُوغِ الزَّهْرَةِ، وَ أَشْهَدْ مَلَائِكَتَكَ الْكِرَامَ السَّفَرَةَ

و به رسیدن میوه ها بر بندگان خود منت گذار، و زمینهای مرده را به

شکفتن شکوفه ها زنده گردان، و فرشتگان گرامی و نویسندگان را گواه آور.

بِسْقِي مِنْكَ نَافِعٍ، دَائِمٍ غُزْرُهُ، وَاسِعٍ دِرْرُهُ، وَابِلٍ سَرِيحٍ عَاجِلٍ

بارانی سودمند، پیاپی در همه جای، درشت، شتابان و زود

تُحْيِي بِهِ مَا قَدْ مَاتَ، تا هر چه مرده است بدان زنده کنی

وَ تَرُدُّ بِهِ مَا قَدْ فَاتَ وَ هَرَّ مِنْهُ، وَ تَرْجِعُهُ بَيْنَ يَدَيْكَ، وَ تَرْجِعُهُ بَيْنَ يَدَيْكَ،

و تَخْرِجُ بِهِ مَا هُوَ آتٍ، وَ آنچه رویدنی است بیرون آری،

وَ تَوْسِعُ بِهِ فِي الْأَقْوَاتِ، ، و روزی ها را فراخ گردانی،

سَحَابًا مُتْرَاكِمًا هَنِئْنَا مَرِيئًا طَبَقًا مُجَلَجَلًا، ابری متراکم گوارا در هم فشرده توام با رعد و برق -
غَيْرَ مِلْثٍ وَدَقَّةٍ، وَ لَا خُلْبٍ بَرْقَةٍ. که بارانش و نه برفش فریبنده نباشد.

اللَّهُمَّ اسْقِنَا غَيْثًا مُغِيثًا مَرِيعًا مُمَرِّعًا عَرِيضًا وَاسِعًا غَزِيرًا، بِهِ النَّهِيضُ، وَ تَجْبُرُ بِهِ الْمَهِيضُ

خداوندا! ما را سیراب کن به بارانی که به فریاد ما برسد، حاصلخیز که گیاهان را
برویاند، پهن و فراخ و بسیار که گیاه روئیده و پژمرده را خرم کند و نهال پژمرده و شکسته
را بدان برومند سازد.

اللَّهُمَّ اسْقِنَا سَقِيًّا تُسِيلُ مِنْهُ الظَّرَابَ، وَ تَمَلُّا مِنْهُ الْجَبَابَ،

خداوندا! ما را سیراب گردان بارانی فرست که آب از تپه ها سرازیر شود، و چاهها را بدان
پر آب کنی،

وَ تَفَجِّرُ بِهِ الْأَنْهَارَ، وَ تُنْبِتُ بِهِ الْأَشْجَارَ، وَ جَوِيهَا را بشکافی، و درختان را برویانی،

وَ تُرَخِّصُ بِهِ الْأَسْعَارَ فِي جَمِيعِ الْأَمْصَارِ وَ نَرَخَهَا را در همه شهرها ارزان کنی

وَ تَنْعَشُ بِهِ الْبَهَائِمَ وَ الْخَلْقَ، وَ چهارپایان و دیگر خلق را نیکو حال گردانی،

وَ تُكْمِلُ لَنَا بِهِ طَيِّبَاتِ الرِّزْقِ، وَ روزی های پاکیزه را بر ما فراخ سازی،

وَ تُنْبِتُ لَنَا بِهِ الزَّرْعَ وَ تَدْرِبُ بِهِ الضَّرْعَ؛ کشت و زرع ما را برویانی و پستانها را پر شیر کنی،

وَ تَزِيدُنَا بِهِ قُوَّةً إِلَى قُوَّتِنَا. و بر نیروی ما بیفزایی

اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْ ظِلَّهُ عَلَيْنَا سَمُومًا، وَ لَا تَجْعَلْ بَرْدَهُ عَلَيْنَا حُسُومًا

خدایا مبادا که از سایه ابر بر ما باد گرم وزد و سردی آن را بر ما نحس نساز

وَ لَا تَجْعَلْ صَوْبَهُ عَلَيْنَا رُجُومًا، باریدنش را بر ما باریدن عذاب قرار مده

وَلَا تَجْعَلْ مَاءَهُ عَلَيْنَا أَجَاجًا. وَ آبِ أَنْرَا بَه كَام مَا تَلَخَ وَ شُورِ مَگَرْدَانِ
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ ارزُقْنَا مِنْ بَرَكَاتِ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ، إِنَّكَ عَلَى كُلِّ
شَيْءٍ قَدِيرٌ .

خدایا درود بر محمد و آل او فرست، و از برکات آسمانها و زمین ما را
برخوردار گردان که تو بر هر چیز توانایی

شرح کلّ دعا بر مبنای احادیث معتبر :

"تنبه العباد الی وجوب استغاثه رحمه الله اذا حبس عنهم رحمه الله"

آگاهی دادن به بندگان که در خشکسالی باید از رحمت خدا یاری جست. (خطبه ۱۴۳)

در خطبه ۱۱۵ نهج البلاغه ؛ امام می فرماید:

"اللهم قد انصاحت حبالنا"

خدایا کوه های ما از بی آبی شکاف برداشته .

"واعبرت أرضنا"

زمین ما را غبار گرفته.

"وهامت دوابنا"

دامها سخت تشنه اند.

"وأخلفتنا مخایل الجود"

ابرهای باران به ما پشت کرده است.

"فكنت الرجاء للمبتئس"

تو امید هر نا امیدی.

"ندعوك حين قنط الأنام"

دست مردم از همه جا کوتاه است.

"ومنع الغمام"

ابر ها از باریدن ممنوع

"وهلك السّوام"

چرندگان در معرض هلاکت.

"الأتواخذنا بأعمالنا"

خدایا ما را به اعمالمان مؤاخذه نکن.

"ولا تُواخذنا بذنوبنا"

خدایا ما را با گناهانمان مؤاخذه نکن.

"وانشر علينا رحمتك بالسحاب المنبَعق"

خدایا رحمتت را با ابر پر باران بر ما بفرست.

رابطه اعمال زشت و گناهان بندگان با قطع رحمت الهی:

در خطبه ۱۴۳ نهج البلاغه امام می فرماید:

" إِنَّ اللَّهَ يَبْتَلِي عِبَادَهُ عِنْدَ الْأَعْمَالِ السَّيِّئَةِ بِنَقْصِ الثَّمَرَاتِ، وَ حَبْسِ الْبَرَكَاتِ، وَ إِغْلَاقِ خَزَائِنِ الْخَيْرَاتِ لِيَتُوبَ تَائِبٌ وَ يُقْلَعَ مُقْلَعٌ، وَ يَتَذَكَّرَ مُتَذَكِّرٌ، "

ایزد تعالی بندگان را که مرتکب اعمال ناشایست شوند، به کاسته شدن میوه هاشان و نگه داشتن برکات از ایشان و فرو بستن خزاین خیرات به روی آنان می آزماید. تا توبه کنندگان توبه کنند و گناهکاران از گناه کردن باز ایستند و پندگیرندگان پند گیرند.

وَ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ الْإِسْتِغْفَارَ سَبَبًا لِذُرُورِ الرِّزْقِ، وَ رَحْمَةً لِلْخَلْقِ،

خداوند، آمرزش خواستن را سبب فراوانی روزی و رحمت بر آفریدگان قرار داده

اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا، يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَ يُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَ بَنِينَ وَ يُجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَ يُجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا

خداوند، آمرزش خواستن را سبب فراوانی روزی و رحمت بر آفریدگان قرار داده ، که فرماید:

((از پروردگارتان آمرزش بخواهید که او آمرزنده است . تا از آسمان برایتان پی در پی باران

فرستد. و شما را به اموال و فرزندان مدد کند .و برای شما بهشتها و نهر ها قرار دهد.

اللَّهُمَّ فَاسِقِنَا غَيْثَكَ، وَ لَا تَجْعَلْنَا مِنَ الْفَانِطِينَ، وَ لَا تُهْلِكْنَا بِالسِّنِينَ، وَ لَا تُؤَاخِذْنَا بِمَا فَعَلَ السُّفَهَاءُ مِنَّا يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

خدایا، ما را به باران خود سیراب نما و نومیدمان باز مگردان و به قحط هلاک منمای و به آنچه سفیهان کرده اند مؤ اخذت مکن . ای بخشاینده ترین بخشاینندگان.

اللَّهُمَّ انشُرْ عَلَيْنَا غَيْتَكَ وَبَرَكَتِكَ وَرِزْقَكَ وَرَحْمَتَكَ، وَاسْقِنَا سَقِيًّا نَاقِعَةً مُرْوِيَةً مُعْشِبَةً: تُنْبِتُ بِهَا مَا قَدَّ فَاتَ، وَتُحْيِي بِهَا مَا قَدَّمَ، نَافِعَةً الْحَيَا، كَثِيرَةً الْمُجْتَنِي، تُرْوِي بِهَا الْقِيْعَانَ، وَتُسَيِّلُ الْبُطْنَانَ، وَتَسْتَوِرُقُ الْأَشْجَارَ، وَتُرْخِصُ الْأَسْعَارَ، إِنَّكَ عَلَيَّ مَا تَشَاءُ قَدِيرٌ

خدایا، بر ما باران و برکت و روزی و رحمت خود بگستران . بر ما بارانی ببار سودمند، سیراب کننده ، رویاننده گیاهان ، که برویاند هر چه را که نابود شده ، و زنده گرداند، هر چه را که مرده است . بارانی بر ما ببار، که تشنگی را برطرف گرداند که و میوه ها را افزون سازد و زمینهای پست را سیراب کند و بر دره ها سیلاب افکند و درختان را برگ رویاند و نرخها را بشکند که تو به هر کاری که بخواهی توانایی.

رابطه غش در معامله با قطع باران:

حضرت باقر(ع) فرمود: رسول خدا(ص) فرمود: پنج چیز است که باید از آن به خدا پناه برد؛ (در اینجا دو مورد مربوط به باران یادآوری می شود):

"لم ينقصوا المكيال و الميزان الا أخذوا بالسنين و شدة المؤونة و جوار السلطان" (کافی ج ۴-باب فی عقوبات المعاصی)

از پیمانہ و ترازو کم نگذارید جز اینکه بقحطی و سختی زندگی و ستم سلطان گرفتار شوید.

رابطه نپرداختن زکات با قطع لطف الهی

"ولم يمنعوا الزكاة الا منعوا القطر من السماء و لو لا البهائم لم يمطروا" (همان)

از دادن زکات منع نکنید جز اینکه آمدن باران آسمان بر آنها ممنوع گردد و اگر بخاطر چهار پایان نبود هیچ باران بر آنها نبارد.

رابطه ستم زمامداران و دروغگویی آنان با قطع باران:

حضرت رسول (ص) فرمود: هر گاه زمامدار ستم کند باران کم می‌شود و هر گاه اهل ذمه را فریب دهند و نیرنگ بازی کنند دشمنانشان بر آنان آشکار گردد و هر گاه کارهای زشت و ناپسندید آشکار شود زمین لرزه ایجاد شود و هر گاه امر بخوبی و معروف و پیشگیری از محرّمات کم شود محرّمات مباح شمرده شود همانا گناه بجای ثواب و ثواب بجای گناه قرار گیرد بعد اندیشه کنند پس از فکر و اندیشه پشیمانی و بازگشت است. نهج الفصاحه - مجموعه کلمات قصار حضرت رسول (ص) صفحه ۱۹۷)

امام رضا (ع) می‌فرمایند:

هر گاه حاکمان دروغ بگویند باران نمی‌بارد (میزان الحکمه ج ۳ ص ۲۸۶)

حضرت رسول اکرم (ص) می‌فرماید: هر گاه کم فروشی شود، خداوند ایشان یعنی مردم را به خشکسالی و کمبود گرفتار می‌کند.

رسول خدا (ص) در حدیث دیگری می‌فرماید: همیشه اتم در خوشی و خوبی باشند تا زمانی که با هم دوستی کنند و بهم هدیه دهند و امانت را بپردازند و از حرام دوری کنند و از مهمان پذیرائی کنند و نماز را برپا دارند و زکات را بدهند، چون انجام ندهند گرفتار قحطی و خشکسالی شوند. (ج ۱۶ بحار الانوار ص ۲۵۱)

منابع:

قرآن کریم

اصول کافی چهار جلدی - مرحوم کلینی

حجت الاسلام ری شهری - میزان الحکمة - ۱۵ ج

فرهنگ لغات نوین

نهج البلاغه ترجمه سید رضی